

Vaikų socialinės - emocinės kompetencijos ugdymas

(rekomendacijos tėvams)

Pagrindinis Valdorfo darželio „Šaltinėlis“ ugdymo tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis. Labai svarbu ugdyti vaiką ne tik intelektualiai, bet ir emociškai, kūrybiškai bei socialiai, apimant visų žmogaus gebėjimų ir savybių ugdymą: mąstymą, jausmus ir valią, ugdant atsakomybę už save ir aplinką, skatinant būti empatiškais, sąmoningais ir atspindinčiais savo veiksmų pasekmes. Darželis ir šeima (globėjai) bendradarbiauja užtikrinant ugdymo(si) tęstinumą ir dermę, kuria partneriškus šeimos ir darželio bendruomenės santykius, teikia kvalifikuotą metodinę pagalbą ugdymo klausimais.

Žingsniai link socialinės – emocinės kompetencijos:

Įvairias emocijas – džiaugsmą, pyktį, liūdesį, pavydą, gėdą, kaltę, meilę – vaikai jaučia nuo kūdikystės. Vaiko jausmai atskleidžia jo santykį su aplinkiniu pasauliu: vienus suaugusiuosius jis myli, kitų bijo, tretiems – abejingas; vieni bendraamžiai jam patinka, nes su jais įdomu ir saugu, kiti – nepatinka, nes gali įskaudinti; vieną veiklą mėgsta, nes ji žadina pažinimo džiaugsmą, kitos nemėgsta, nes išgyvena nesėkmės jausmą. Vaikai gali išmokti geriau suvokti savo jausmus – suprasti ir pasakyti, ką ir dėl ko jaučia. Tai mažina su emocijomis susijusią įtampą, padeda susiformuoti savikontrolei, kuriai aktualūs du procesai: asmeninė vidinė kontrolė ir išorinė kontrolė. Ikimokyklinio amžiaus vaikai iš pradžių natūraliai priklauso nuo suaugusiųjų kontrolės, t.y. išorinės kontrolės, tačiau ugdydamiesi jie vis labiau suvokia, kad patys gali kontroliuoti daugelį savo gyvenimo situacijų. Asmeninės (vidinės) kontrolės išsiugdymas lemia didesnę sėkmę gyvenime ir mokykloje, skatina ko nors kantriai siekti, sutelkus pastangas įveikti kliūtis. Ikimokykliniame amžiuje kiekvienas vaikas turėtų save vertinti palankiai, o ne „objektyviai, susiformuoti savivoką ir savigarbą. Jei vaikas kritikuoja save, mano, jog kitiems jis nepatinka, jo savivokos ir savigarbos raida nepakankamai sėkminga. Vaikas, kuris palankiai vertina save ir tiki, jog kiti jį taip pat vertina palankiai, yra orus, pasitikintis, gina savo teises, stengiasi elgtis atsakingai, garbingai. Vaikai mokosi užmegzti artimus ryšius su bendraamžiais. Į bendravimą su bendraamžiais vaikai perkelia bendravimo su suaugusiuoju modelį. Draugaudami ir bendraudami vaikai kartu žaidžia ar ką nors veikia, užjaučia, padeda, paguodžia, derina veiksmus, keičiasi patirtimi ir informacija, kartu fantazuoja, kuria, ieško būdų, kaip taikiai išspręsti nesutarimus ir mokosi suprasti suaugusįjį; jo jausmus, poreikius, reikalavimus, gera valia jiems paklūsta, iš suaugusiojo mokosi bendrauti. Vaikas

gali pastebėti prislėgtą suaugusiojo savijautą, rodo jam užuojautą, pastangas padėti. Tuo pat metu vaikas siekia savarankiškumo, mokosi suaugusiesiems pasakyti ar parodyti savo poreikius, su suaugusiaisiais tariaisi ar derasi dėl to, kas jam svarbu, saugiai prie artimų suaugusiųjų prisirišę vaikai patiria mažiau sunkių emocijų, elgesio problemų.

Labai svarbu tėvams bendradarbiauti su darželiu ugdant socialinę emocinę vaikų kompetenciją, nes bendradarbiaudami su darželiu, tėvai ir pedagogai gali užtikrinti vieningą požiūrį į socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymą, o tai padeda vaikui lengviau suprasti ir pritaikyti mokomas vertybes bei elgesio modelius. Kai tėvai aktyviai dalyvauja darželio veikloje (talkose, žygiuose, ugdymo veikloje ir kt.), vaikas jaučiasi palaikomas tiek namuose, tiek ugdymo įstaigoje, tai stiprina jo pasitikėjimą savimi ir kitais. Tėvai gali pasidalinti svarbia informacija apie vaiko charakterį pomėgius ar iššūkius prieš pradėdami lankyti darželį „rašinėlyje“ apie savo vaiką, paskaitų, individualių pasiekimų ir pažangos vertinimo pokalbių metu, o pedagogai – pateikti išvalgas apie vaiko elgesį grupėje, sudarydami sąlygas personalizuotam ugdymui. Bendradarbiavimas leidžia greičiau pastebėti ir spręsti galimus sunkumus, susijusius su vaiko socialiniais ar emociniais įgūdžiais, užkertant kelią jų gilėjimui. Matydami tėvų ir pedagogų bendradarbiavimą, vaikai mokosi bendravimo, kompromisų ir problemų sprendimo įgūdžių, o tai stiprina jų socialinę ir emocinę kompetenciją.

Tėvai **GALI** padėti ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaikų socialinę ir emocinę kompetenciją, laikydamiesi keleto rekomendacijų:

1. Rodomas pavyzdys

Vaikai mokosi stebėdami, todėl parodykite, kaip elgiatės su kitais, sprendžiate konfliktus ir išreiškiate emocijas.

2. Atvirai kalbėkite apie emocijas

Skatinkite vaiką įvardinti savo emocijas ir aiškinkite jų prasmę: „Tu atrodei liūdnas, kas atsitiko?“

3. Empatijos ugdymas

Mokykite vaikus įsijausti į kitų jausmus, paklauskite, kaip, jų manymu, jaučiasi draugas ar šeimos narys.

4. Skatinkite bendradarbiavimą

Organizuokite veiklas, kurios reikalauja dalinimosi ir komandinių pastangų.

5. Mokykite konfliktų sprendimo

Padėkite vaikams suprasti, kad konfliktus galima spręsti kalbant, ieškant kompromisų.

6. Skirkite individualų laiką

Pasirūpinkite, kad kiekvienas vaikas turėtų laiko vien su jumis, kad jaustųsi svarbus ir vertinamas.

7. Pagirkite pastangas, o ne tik rezultatus

Pabrėžkite vaiko pastangas ir atkaklumą, ne tik pasiektus tikslus.

8. Mokykite kantrybės

Padėkite vaikams suprasti, kad kartais reikia laukti – tai galima praktikuoti, pvz., žaidžiant stalo žaidimus.

9. Skatinkite kūrybiškumą

Emocijos gali būti išreikštos per meną, muziką ar vaidybą – tai padeda geriau jas suprasti ir valdyti.

10. Sukurkite saugią aplinką

Vaikai lengviau išmoksta bendrauti ir reikšti emocijas, kai jaučiasi saugūs ir suprasti.

11. Mokykite atsiprašymo svarbos

Paaiškinkite, kada ir kodėl reikia atsiprašyti, parodykite, kaip tai daroma nuoširdžiai.

12. Pabrėžkite empatiją per knygas

Skaitykite kartu pasakas ar istorijas ir diskutuokite apie veikėjų jausmus ir poelgius.

13. Skatinkite dalyvavimą grupinėse veiklose

Lankymas darželio ar kitų grupinių veiklų padeda lavinti bendravimo įgūdžius.

14. Pasitelkite žaidimus

Žaidimai, kuriuose reikia vaidinti ar spręsti užduotis kartu, ugdo socialinę kompetenciją.

15. Ribų nustatymas

Aiškiai paaiškinkite, kokie elgesiai yra priimtini, ir laikykitės nustatytų taisyklių.

16. Mokykite apie kūno kalbą

Padėkite vaikui suprasti neverbalinę komunikaciją – išraiškas, gestus, toną.

17. Skatinkite dėkingumą

Praktikuokite dėkingumą – kasdien pasikalbėkite apie dalykus, už kuriuos esate dėkingi.

18. Padėkite valdyti nusivylimą

Mokykite vaiką, kad nusivylimas yra natūrali emocija, ir parodykite būdus, kaip jį valdyti.

19. Kartu spęskite problemas

Pakvieskite vaiką ieškoti sprendimų kasdieninėse situacijose, pvz., dalinantis žaislais.

20. Būkite kantrūs

Socialiniai ir emociniai įgūdžiai vystosi palaipsniui, todėl svarbu būti kantriems ir nuosekliems.

Ryšiai su visuomene grupė